

Инглиз тилда илмий мақола yozishni o'rgatish metodologiyasi

Xolmatova Maxbubaxon Axmadjon qizi
environmental.roughthon@gmail.com
O'qituvchi
Namangan Davlat Universiteti

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz tilida ilmiy maqola yozish metodologiyasi va samarali o'qitish usullari tahlil qilinadi. Ilmiy maqola yozish jarayoni akademik yozuv me'yorlari, uslubiy xususiyatlari va aniq mantiqiy tuzilishga asoslangan holda ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda ilmiy maqola yozishning asosiy metodlari – induktiv va deduktiv yondashuvlar, genetik va reproduktiv metodlar, kollaborativ yozuv, modellashtirish, peer-review va refleksiv yozuv texnikalari muhokama qilinadi. Shuningdek, interfaol yondashuv va zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning ilmiy yozuv samaradorligini oshirishdagi ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot natijalari ingliz tilida ilmiy maqola yozish ko'nikmalarini shakllantirishda integrativ va kommunikativ yondashuvlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Mazkur maqolada *Ingliz tilida ilmiy maqola yozishni o'rgatish metodologiyasi* mavzusiga bag'ishlangan bo'lib, ilmiy maqola turlari, ilmiy maqolalar yozish usullari va ko'nikmalarini shakllantirishga doir asosiy strategiyalarni va metodlarni o'rganishga qaratilgan. Ilmiy maqola yozishda IMRAD usulidan foydalanish xususiyatlari hamda maqola yozishni o'rgatish jarayonidagi yo'l qo'yiladigan kamchiliklar va ularni bartaraf etish imkoniyatlari tadqiq etilgan. Ushbu strategiyalar yordamida talabalar o'z ilmiy fikrlarini samarali ifodalashga va yuqori sifatli maqolalar yozishga qodir bo'lishadi.

Kalit so'zlar: ilmiy maqola, tezis, ilmiy tadqiqot, IMRAD, metod, xulosa, plagiat metodologiya, interfaol yondashuv, o'qitish usullari.

Методология обучения написанию научных статей на английском языке

Холматова Махбубахон Ахмаджон қизи
environmental.roughthon@gmail.com
Преподаватель
Наманганский государственный университет

Аннотация. В данной статье анализируются методология и эффективные методы обучения написанию научных статей на английском языке. Процесс написания научной статьи рассматривается на основе стандартов академического письма, стилевых особенностей и четкой логической структуры. В исследовании обсуждаются основные методы научного письма, включая индуктивный и дедуктивный подходы, генетический и репродуктивный методы, совместное написание, моделирование, рецензирование (peer review) и рефлексивные техники письма. Кроме того, подчеркивается значимость интерактивных подходов и использования современных технологий для повышения эффективности научного письма. Результаты исследования подтверждают эффективность интегративных и коммуникативных подходов в формировании навыков написания научных статей на английском языке. Данная статья посвящена теме *Методология обучения написанию научных статей на английском языке* и направлена на изучение основных стратегий и методов формирования навыков написания научных статей, а также их типов. Исследуются особенности использования метода IMRAD при написании научных статей, а также возможные недостатки в процессе обучения написанию статей и способы их устранения.

Ключевые слова: научная статья, диссертация, научное исследование, IMRAD, метод, заключение, плагиат, методология, методы обучения, интерактивный подход.

Methodology of teaching writing scientific articles in English

Xolmatova Maxbubaxon Axmadjon qizi
environmental.roughon@gmail.com
Teacher
Namangan state university

Annotation. This article analyzes the methodology and effective teaching methods for writing scientific articles in English. The process of writing a scientific article is examined based on academic writing standards, stylistic features, and a clear logical structure. The study discusses the main methods of scientific writing, including inductive and deductive approaches, genetic and reproductive methods, collaborative writing, modeling, peer review, and reflective writing techniques. Additionally, the significance of interactive approaches and the use of modern technologies in enhancing the effectiveness of scientific writing is highlighted. The research findings confirm the effectiveness of integrative and communicative approaches in developing scientific writing skills in English. This article is devoted to the topic of Methodology of Teaching Writing Scientific Articles in English and is aimed at studying the main strategies and methods for developing the skills of writing scientific articles, as well as their types. The features of using the IMRAD method in writing scientific articles are studied, as well as possible shortcomings in the process of teaching writing articles and ways to eliminate them.

Keywords: scientific article, thesis, scientific research, IMRAD, method, conclusion, plagiarism methodology, teaching methods, interactive approach.

Ilmiy maqola – mustaqil ilmiy tadqiqot bo‘lib, u dolzarb muammo bo‘yicha o‘z fikrlarim bayon qiladi. Ilmiy maqola vazifasi fan, madaniyat, texnika yutuqlarini tushuntirish, ommalashtirish o‘quvchining intellektual saviyasini oshirishdan iborat. Ilmiy maqola yozishdan oldin maqola nima uchun yoziladi, ish mazmuni nimadan iborat bo‘ladi, maqoladan qanday xulosa chiqarish kerak, degan sayollarga javob o‘ylash lozim va maqola yozishdan aniq bir maqsadni ko‘zlash kerak bo‘ladi. Ilmiy maqola yozishda birinchi bo‘lib, mavzuni belgilash, uning tahlili, reja tezislarni tuzish kerak. Maqolalar ilmiy uslubda yozilishi lozim. Maqola faqat uchinchi shaxs tomonidan yozilishi shart. Maqola bayoni o‘quvchi uchun qulay bo‘lgan ketma-ketlikda olib borilishi, bu quyidagicha bo‘lishi kerak: umumiydan xususiyga, soddadan murakkabga qarab fikrlar bildiriladi. Maqolaning mantiqiy tuzilmasi kirish, asosiy qism va xulosadan iborat bo‘ladi. Kirish qismida mavzu asoslanishi, ilmiy nazariy jihatdan uning istiqboli (perespektivligi) berilishi, bugungi kun talablari asosida ko‘rib chiqilishi kerak. Asosiy qismida dalillar, ilgari surilgan ilmiy xabarni tasdiqlaydigan faktlar bo‘lishi, bunda induksiya va deduksiyaning foydalanish, ya‘ni aniqlashdan umumlashtirishga, umumiydan batafsil ko‘rib chiqishga o‘tish lozim bo‘ladi. Xulosada asosiy fikrni ixchamlab tezislarni shaklida bayon qilinishi, ilgari surilgan tezisni tasdiqlaydigan umumlashmalar berilishi va muammoning davomiyligini ko‘rsatish kerak.

Maqola yozish va uni taniqli jurnalda nashr ettirish juda qiyin ish, hatto, nashr ettirish darajasiga olib kelgan mashaqqatli ishdan keyin ham. Xo‘sh, nima uchun odamlar buni qilishadi? Mualliflar asarlarini nashr etish uchun yozish jaryonidan, o‘zaro baholash jarayoniga o‘tishga nima undaydi? Ikki xil turtki, altruizm va shaxsiy manfaat bor va aksriyat mualliflarda ikkala kombinatsiya ham bor.

Altruizm- Ilmiy nashrlar bugungi kunda ilmiy yutuqlarni tarqatish va arxivlashning asosiy usuli hisoblanadi (kitoblar, konferensiyalarning prezentatsiyalari va universitetlarda o‘qitish va boshqa

usullar keng tarqalgan) Ilm-fan jamoatchilik bilimlari to'plami orqali o'sib boradi va rivojlanib boradi, u doimo muhokama qilinadi, qayta ko'rib chiqiladi va kengaytiriladi (Nahata, 2008).

Maqola (arab tilidan olingan) – publitsistik janr. Maqolada ijtimoiy hayot hodisalari chuqur tahlil qilinib, nazariy va ommaviy jihatdan umumlashtiriladi, davlat siyosati, iqtisodiyot, texnika, fan va madaniyatda erishilgan yutuq, ilg'or ish tajribalari ommalashtiriladi, xalq xo'jaligidagi nuqsonlar tanqid qilinadi. Matbuotda bosh maqola, nazariy va targ'ibot maqola, muammoli maqola keng qo'llanadi (Peregudov & Saidov, 2023). Bosh Maqola (yoki tahririyat tomonidan yoziladigan Maqola) tahririyatning eng mas'uliyatli Maqolasi bo'lib, unda ichki va xalqaro hayotga doir muhim masalalarni o'quvchilar ommasiga yetkazish vazifasi qo'yiladi. Bunday Maqola muayyan masala yuzasidan yo'l-yo'riq ko'rsatishi, mavjud kamchiliklarni ochib tashlashi, har bir ishning asosiy haqiqiy yulini belgilab berishi lozim. Maqolalar uch tarkibiy qismdan iborat bo'ladi: 1. Kirish – bunda tanlangan mavzuning dolzarbligi belgilanadi. 2. Asosiy qism – muallif tomonidan rejalangan fikr, muammo yoki yangilik bayon qilindi. 3. Xulosa – mavzu yuzasidan muallifning xulosalari, tavsiyalari beriladi (Davis, Martha, 2012).

Ilmiy maqola yozishning nazariy asoslari bir qancha muhim tushunchalar, tamoyillar va qoidalarni o'z ichiga oladi. Ushbu asoslar maqolaning tuzilishi, uslubi va ilmiy tadqiqot jarayonini yaxshilashda yordam beradi. Quyida ilmiy maqola yozishning nazariy asoslariga doir ba'zi muhim jihatlar keltirilgan:

1. Ilmiy Tadqiqot Metodologiyasi

- Metodologiya: Ilmiy maqola yozishda tadqiqot metodlarini aniq va qo'llanilishi mumkin bo'lgan tarzda tanlash muhimdir. Odatda, usullar (kvalitativ, kvantitativ yoki eksperimental) va tadqiqot dizayni (observatsion, eksperimental, yoki so'rovnoma) ko'rib chiqiladi.

- Tadqiqot Dizayni: O'rganilayotgan masalani ochib beruvchi tadqiqot dizayni tanlanishi kerak. Bu baxshida muammolar, gipotezalar va tadqiqot savollari aniqlanadi.

2. Nazariy Asoslar

- Adabiyotlar Tahlili: Mavzuga oid mavjud adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish, boshqa tadqiqotchilarning ishlarini o'rganib chiqish, ilgari e'tirof etilgan nazariyalar va metodlarni o'z ichiga oladi.

- Nazariy Ramka: Tadqiqot uchun belgilangan nazariy asoslar muallifning fikrlarini o'rganishda yordam beradi.

3. Maqola Tuzilishi

- Kirish: Mavzuni taqdim etish, tadqiqot masalasini va maqsadini belgilash.

- Adabiyotlar Sharhi: O'rganilgan ilmiy adabiyotlar va ilgari olib borilgan tadqiqotlar haqidagi xulosa.

- Metodologiya: Tadqiqotda qo'llanilgan metodlar va usullarni batafsil taqdim etish.

- Natijalar: Olingan natijalarni taqdim etish va ularni tahlil qilish.

- Munozara: Natijalarni boshqa tadqiqotlar bilan taqqoslash va ularni nazariy asoslar bilan bog'lash.

- Xulosa: Tadqiqot natijalarini umumlashtirish va kelajakdagi tadqiqotlar uchun takliflar berish.

4. Tadqiqot Etikasi

- Etika: Ilmiy maqolalarda etika tamoyillariga rioya qilish muhimdir. Mavzularni o'rganishda, ma'lumotlarni to'plashda, va natijalarni taqdim etishda axloqiy me'yorlarga amal qilish kerak.

5. Yozish Stiliga Oid Qoidalar

- Aniqlik va ravonlik: Maqola aniq va tushunarli bo'lishi kerak. Oneral va oddiy tilda yozilishi lozim.

- Tayinlik: Har bir ibora aniq ma'noni anglatishi va muallifning fikrini aniq ifodalashi kerak.

6. Manba va Havolalar

Tizimlashtirilgan Manba Keltirish: Odamlar o'zi ishlatgan manbalarni aniq keltirishlari va ularni to'g'ri formatlashlari lozim. (Day & Robert, 1994.)

Bu asoslar ilmiy maqola yozish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ular yordamida mualliflarning tadqiqoti yanada samarali va ishonchli bo'ladi, shuningdek, ilmiy hamjamiyatda qiziqishga sabab bo'lishi mumkin. Ilmiy maqola yozishning maqsadlari turli xil bo'lishi mumkin, lekin asosan quyidagi omillarni o'z ichiga oladi:

1. Ma'lumotlarni taqdim etish: Yozilgan ilmiy maqola, muallifning tadqiqot natijalarini, yangi kashfiyotlar yoki nazariyalarini keng jamoatchilikka, ayniqsa, ilmiy hamjamiyatga taqdim etishni maqsad qiladi.

2. Ilmiy muhokama: Maqola ilmiy muhokama va bahs-munozaralar uchun zamin yaratadi. Bu orqali boshqa tadqiqotchilar, izlanishlari va natijalari bilan tanishib, o'z fikrlarini bildirishlari mumkin.

3. Kirish va takliflar: Maqola yangi g'oyalar, yo'nalishlar yoki tadqiqot usullarini taklif qilishi va mavjud bilimlarni kengaytirishi mumkin.

4. Hech bo'lmaganda bir savolga javob berish: Ilmiy maqolaning muhim maqsadlaridan biri – aniq bir savolga javob berish. Bu savol ilmiy muammolar, nazariyalar yoki tajribalar bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

5. Reyting va mukofotlar: Yozilgan maqolalar, ko'pincha, ilmiy jurnallarda chop etiladi va bu orqali muallifning ilmiy reytingi va obro'sini oshirishga yordam beradi.

6. Tadqiqotlar va izlanishlarga asos bo'lish: Maqolalar, kelgusidagi tadqiqotlar uchun asos bo'lib xizmat qiladi va mavjud bilimlarga yangilik kiritadi.

7. Amaliyotga tatbiq: Ba'zi maqolalar, ilmiy nazariyalarni amaliyotga tatbiq qilishga qaratilgan bo'lishi mumkin, bu esa yangi yechimlar yoki usullar yaratishda yordam beradi.

Shu sababli, ilmiy maqola yozish jarayoni keng qamrovli va jiddiy tayyorgarlikni talab qiladi, chunki u nafaqat bilimlarni ulashish, balki ilmiy rivojlanishga ham katta hissa qo'shishi mumkin. Ilmiy maqola ustida mustaqil ishlash sizning dunyo qarashingizni kengaytirib, muhim ko'nikmalarga ega bo'lish va tadqiqot ishlariga qiziqish uyg'otish imkoniyatini beradi.

1. Ilgari yozilgan va chop etilgan maqolalarning mavjudligi talabaga magistratura va aspiranturaga hujjat topshirishda katta ustunlik beradi.

2. Oraliq va yakuniy attestatsiya paytida siz qo'shimcha ball olishingiz mumkin.

3. Agar talaba tanlovga qatnashsa, ilmiy maqolalar chop etish uning g'olib bo'lish imkoniyatini oshiradi.

4. Odatda, qog'oz yozish bilan shug'ullanadigan talabalar imtihonlarda yaxshiroq ball olishadi. Loyihalar ustida ishlash jarayonida ular qisman eslab qolingan va o'zlashtirilgan katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta o'qiydilar. Bu bilim keyingi hayotda foydali bo'ladi.

5. Agar talaba ilmiy stipendiya olish uchun ariza topshirishga qaror qilsa, ilgari nashr etilgan ishi muvaffaqiyatga erishish imkoniyatini oshiradi.

6. Deyarli barcha ta'lim muassasalarida eng yaxshi ilmiy maqola yozish va nashr etish bo'yicha maxsus tanlovlar o'tkaziladi. Musobaqa g'oliblari qimmatbaho sovg'alar va malaka oshirishlari uchun qo'shimcha imtiyozlarga ega bo'ladilar.

7. Agar talaba ilmiy stipendiya olish uchun ariza topshirishga qaror qilsa, ilgari nashr etilgan ishi muvaffaqiyatga erishish imkoniyatini oshiradi.

Ilmiy maqolalar turlari

Talaba eng mos mavzuni tanlashi kerak, keyin bu sohada bir nechta muammolarni hisoblashi kerak. Siz mavzuning dolzarbligini baholashingiz, echimlarni topishingiz va ilgari olingan tadqiqot natijalari haqida ma'lumot olishingiz kerak bo'ladi.

Ilmiy maqolalarning bir necha turlari mavjud:

Panoramali. Mavzu hatto uni bilmaganlar uchun ham tushunarli bo'lishi uchun juda sodda tilda yozilgan. Ish jarayonida talaba so'nggi 5-10 yil ichida tanlangan yo'nalishdagi barcha yutuqlarni tahlil qiladi.

Ilmiy va amaliy. Bunday ish empirik deb ham ataladi. Bu haqiqiy tajriba va ilgari o'tkazilgan tajribalarga asoslangan loyiha.

Ilmiy va nazariy. Bunday maqolada ilgari o'tkazilgan tadqiqotning barcha natijalarini tavsiflash, shuningdek, hodisalar va ularning tushuntirishlarini izlash kerak. Agar talaba o'z ishida bir nechta dolzarb muammolarni birlashtirsa, unda bir naqsh kuzatilishi kerak.

Muayyan mavzu bo'yicha ilmiy maqola chop etilgandan so'ng, muallif ushbu sohaga ustuvor kirish huquqini o'zida saqlab qoladi. Kelajakda u boshqa talabalarning shunga o'xshash ishlarni bajarishidan qo'rqmasdan ushbu yo'nalishdagi tadqiqotlarini davom ettirishi mumkin.

Ilmiy maqolaga qo'yiladigan asosiy talablar

Har qanday ilmiy ishga yuqori talablar qo'yiladi. Ushbu ishlar keyinchalik ilmiy jurnallarda nashr etiladi, sifatli, aniq va ma'noli bo'lishi kerak

Mavzudan qat'iy nazar, har qanday ilmiy ish uchun asosiy talablar:

- ilmiy yangilik - ishda mutlaqo yangi xulosalar va original dalillar bo'lishi
- dolzarbligi- tanlangan mavzu zamon talablariga javob beradigan va kerakli mavzuda bo'lishi lozim
- o'ziga xoslik - boshqa odamlarning asarlari va fikrlarini qayta yozish qabul qilinishi mumkin emas;

- ilmiy xususiyat - loyiha ilmiy tilda, maxsus atamalardan foydalangan holda yozilishi kerak;
- asoslilik - barcha xulosalar ishonchli sabablar va dalillar bilan tasdiqlanishi kerak.

Barcha ilmiy ishlar, albatta, plagiat uchun tekshiriladi. Oliy o'quv yurtlarida buning uchun maxsus pullik dasturlar va xizmatlar qo'llaniladi. Ilmiy ishning o'ziga xosligi 60% dan 80% gacha bo'lishi kerak. Plagiatning to'liq yo'qligiga erishish mumkin emas. Ba'zi ma'lumotlarni faktlarni buzib ko'rsatmasdan noyoblashtirish juda qiyin. Faqat noyob original ilmiy asarlarni nashr etish bizga akademik hamjamiyatda ilmiy axloq qoidalariga rioya qilish imkonini beradi. (Day & Robert, 1994.)

Shuningdek, ilmiy ishlarni baholashda ekspertlar materialni taqdim etish uslubini baholaydilar. Matn ilmiy tilda yozilishi va tematik terminologiya mavjud bo'lishi kerak. Ish mantiqiy va izchil bo'lishi kerak, bir mavzudan ikkinchisiga keskin o'tishga yo'l qo'yilmaydi. Taqdim etilgan material sodda, tushunarli va qisqa bo'lishi kerak. So'zlashuv yoki jargon iboralar bo'lmasligi kerak.

Maqola yozish jarayonida turli metodlar va yondashuvlar mavjud. Quyida ilmiy maqola yozishning asosiy bosqichlari va metodlari keltirilgan:

1. Reja tuzish

- Maqsadni aniqlash: Maqolaning asosiy maqsadini belgilab olish.
- Struktura: Kirish, metodologiya, natijalar, muhokama va xulosa kabi bo'limlarni belgilash.

2. Ma'lumot to'plash

- Adabiyotlarni o'rganish: Mavzu bo'yicha mavjud ilmiy ishlarni tahlil qilish.
- Eksperimentlar yoki tadqiqotlar: O'z tadqiqotlaringizni o'tkazish va ma'lumotlarni yig'ish.

3. Yozish jarayoni

- Kirish: Mavzuni tanishtirish, muammo va tadqiqot savolini belgilash.
- Metodologiya: Tadqiqot usullari va jarayonlarini batafsil bayon etish.
- Natijalar: Olingan ma'lumotlarni taqdim etish, grafiklar va jadvallar orqali ko'rsatish.
- Muhokama: Natijalarni tahlil qilish, ularning ahamiyatini ochib berish.
- Xulosa: Tadqiqot natijalarini umumlashtirish va kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar berish.

4. Tahrir va qayta ko'rib chiqish

- O'qish va tahrir qilish: Yozilgan matnni bir necha marta o'qib chiqish, grammatik va stilistik xatolarni tuzatish.

- Boshqa mutaxassislardan fikr olish: Hamkasblardan yoki mentorlaridan fikr olish.

5. Nashr etish

- Jurnal tanlash: Maqolani nashr etish uchun mos jurnalni tanlash.

- Qoidalar va talablarni o'rganish: Tanlangan jurnalning yozuv qoidalariga rioya qilish.

6. Feedback olish

- Nashrdan keyin o'quvchilardan va boshqa olimlardan fikr olish, bu kelajakdagi ishlar uchun foydali bo'ladi.

Maqolaning tuzilishi qanday bo'lishi kerak?

Ilmiy maqola yozish muayyan qoidalarga rioya qilishni talab qiladi, ularning asosiylari nashrning puxta o'ylangan tuzilishi va ilmiy taqdimot uslubidir. Umuman olganda, maqolaning tuzilishi quyidagi bo'limlardan iborat: sarlavha, referat, kalit so'zlar, asosiy matn, xulosa va bibliografiya.

Sarlavha

Bu maqolaning eng muhim elementidir. Maqola sarlavhasini shakllantirish usuli ko'p jihatdan o'quvchi jurnalning mazmuni bilan tanishganida uning e'tiborini jalb qiladimi yoki yo'qligini aniqlaydi. Sarlavha muammoni aniq ifodalashi va shu bilan birga juda qisqa bo'lishi kerak: 5-6 so'zdan oshmasligi kerak.

Izoh

Muallifning vazifasi o'rganilayotgan muammoning mohiyatini, uning dolzarbligini va hal qilish usullarini 4-6 jumlada ifodalashdir. Bu ishning ahamiyati va olingan natijalarning yangiligi haqida tasavvur beradi.

Kalit so'zlar

Maqolaning semantik o'zagini tashkil etuvchi kalit so'zlar o'rganilayotgan muammoni tavsiflash uchun xizmat qiladigan asosiy tushunchalar va kategoriyalar ro'yxatidir. Ushbu so'zlar qidiruv tizimlari tomonidan Internetdagi maqolalarni topish uchun ishlatiladi. Hozirgi vaqtda ilmiy maqola chop etish uchun semantik yadroni shakllantirishga tegishli e'tibor qaratish lozim.

Kirish

Ushbu bo'limda tadqiqotning umumiy mavzusi, rejalashtirilgan ishning maqsad va vazifalari, ishning nazariy va amaliy ahamiyati yoritiladi, o'rganilayotgan mavzu bo'yicha eng mashhur va nufuzli nashrlar taqdim etiladi, hal qilinmagan muammolar aniqlanadi. Ushbu bo'lim ko'pincha maqolaning tuzilishi haqida ma'lumotni o'z ichiga oladi.

Asosiy matn

Asosiy qism butun maqolaning uchdan ikki qismini egallaydi va tadqiqot, natijalarni olish va ularning yangiligini isbotlash jarayonini to'liq aks ettirishi kerak. Buning uchun birinchi navbatda tadqiqot bosqichlari ketma-ketligini ko'rsatish kerak, so'ngra foydalanilgan usullarni asoslash kerak.

Biz doimo yodda tutishimiz kerakki, maqolaning maqsadi bitta va eng muhim muammo va ikkinchi darajali, hatto qiziqarli muammolarni taqdim etish va muhokama qilish bilan chalg'itmaslik kerak.

Maqsadlar, vazifalar va tadqiqot usullari aniqlanganda, siz nazariy va empirik qismlarning taqdimotiga o'tishingiz mumkin. Amalga oshirilgan tahliliy ishlarni tavsiflab bo'lgach, olingan natijalarni taqdim etishga o'tishga arziydi, buni rasmlar, grafiklar, jadvallar, chizmalar va diagrammalar bilan vizual ravishda tasdiqlash tavsiya etiladi. Bu tadqiqotning ob'ektivligini oshiradi va olingan natijalarning yangiligini ta'kidlaydi. Siz Internetdagi chizmalar va fotosuratlardan foydalanmasligingiz kerak, ular asl bo'lishi kerak.

Maqola yozishda ilmiy jamoatchilikda qabul qilingan taqdimotning ilmiy uslubiga alohida e'tibor qaratish lozim.

Xulosa

Qisqartirilgan shaklda maqolaning asosi, matnining asosiy g'oyalarini o'z ichiga olgan kichik bo'lim. Bo'limning ushbu qismi oldingi bo'limlarda berilgan tilni takrorlamaslik uchun ehtiyotkorlik bilan tahrir qilinishi kerak. Olingan natijalarni rejalashtirilgan natijalar bilan solishtirish, shuningdek, ularning yangiligi va amaliy ahamiyatini ko'rsatish tavsiya etiladi. Yakunda xulosa va tavsiyalar berib, bu boradagi keyingi tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlari belgilab beriladi.

Bibliografiya

Maqola bilan ishlashda foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati muhim o'rin tutadi. Ko'pgina sharhlovchilar tanishishni bibliografiya bilan maqoladan boshlaydilar. Manbalar qanchalik nufuzli bo'lsa, maqolaning ishonchlilik darajasi shunchalik yuqori bo'ladi. Ilmiy nashr uchun siz maqolada foydalanilgan kamida 5 ta manbani ko'rsatishingiz kerak.

Ularga havolalar matnda bibliografik ro'yxat va sahifadagi manba raqamini ko'rsatgan holda kvadrat qavslar shaklida amalga oshiriladi. Bibliografiyadagi manbalar muallifning familiyasi bo'yicha alifbo tartibida joylashtiriladi.

Ilmiy maqola yozishda IMRAD usulidan foydalanish xususiyatlari.

Aksariyat ilmiy maqolalar IMRAD deb nomlangan formatga muvofiq tayyorlanadi. Bu atama Introduction (Kirish), Materials and Methods (Usullar va manbalar), Results (Olingan natijalar), And (Va), Discussion (Muhokama) so'zlarining birinchi harflarini ifodalaydi (Andriotis, 2023). Bu tadqiqot ishlarining sarlavhalari yoki tarkibiy qismlarining to'liq ro'yxati emas, balki namuna yoki formatni bildiradi; Maqolaning boshqa qismlari: sarlavha, mualliflar, kalit so'zlar, annotatsiya, xulosa va adabiyotlar ro'yxati. Bundan tashqari, ba'zi hujjatlarda minnatdorchilik va ilovalar mavjud. Kirish ushbu mavzu bo'yicha mavjud bilimlarni hisobga olgan holda tadqiqot hajmi va maqsadini tushuntiradi; Materiallar va usullar tadqiqot qanday o'tkazilganligini tavsiflaydi; Natijalar bo'limi tadqiqotda topilgan narsalar haqida xabar beradi; Muhokama bo'limi esa natijalarning ma'nosi va ahamiyatini tushuntiradi va tadqiqotning kelajakdagi yo'nalishlari bo'yicha takliflar beradi. Ma'qola jurnalning mualliflarga bergan ko'rsatmalariga muvofiq tayyorlanishi kerak.

IMRAD- (introduction, materials and methods, results and discussion)

Maqola asosiy qismiga tegishli bo'limlari ketma-ketligini o'zgartirish mumkin emas!

Aksariyat ilmiy maqolalar IMRAD deb nomlangan formatga muvofiq tayyorlanadi. Bu atama Introduction (Kirish), Materials and Methods (Usullar va manbalar), Results (Olingan natijalar), And (Va), Discussion (Muhokama) so'zlarining birinchi harflarini ifodalaydi. Bu tadqiqot ishlarining sarlavhalari yoki tarkibiy qismlarining to'liq ro'yxati emas, balki namuna yoki formatni bildiradi; Maqolaning boshqa qismlari: sarlavha, mualliflar, kalit so'zlar, annotatsiya, xulosa va adabiyotlar ro'yxati. Bundan tashqari, ba'zi hujjatlarda minnatdorchilik va ilovalar mavjud. Kirish ushbu mavzu bo'yicha mavjud bilimlarni hisobga olgan holda tadqiqot hajmi va maqsadini tushuntiradi; Materiallar va usullar tadqiqot qanday o'tkazilganligini tavsiflaydi; Natijalar bo'limi tadqiqotda topilgan narsalar haqida xabar beradi; Muhokama bo'limi esa natijalarning ma'nosi va ahamiyatini tushuntiradi va tadqiqotning kelajakdagi yo'nalishlari bo'yicha takliflar beradi. Ma'qola jurnalning mualliflarga bergan ko'rsatmalariga muvofiq tayyorlanishi kerak. Kalit so'zlar: IMRAD, maqola, metod, muhokama, xulosa. Kirish. Yaxshi kirish qism nisbatan qisqa bo'lib, nima uchun o'quvchi maqolani qiziqarli deb topishi kerakligini aytadi, muallif nima uchun tadqiqot o'tkazganini tushuntiradi va o'quvchiga maqolani tushunishi va hukm qilishi kerak bo'lgan fanni beradi.

IMRAD formati ilmiy maqolalarda keng qo'llaniladi va bu formatni tahlil qilish uchun quyidagi qismlarni misollar orqali ko'rish mumkin: Kirish (Introduction), Metodologiya (Methods), Natijalar (Results), va Muhokama (Discussion).

1. Kirish (Introduction):

Kirish qismida mualliflar tadqiqotning ahamiyatini, muammo yoki savolni va o'tgan tadqiqotlar xususida qisqacha ma'lumotni taqdim etadilar. Ushbu qismda mualliflar o'z tadqiqotlari nima uchun muhimligini va qanday savollarga javob berishni rejalashtirishlarini ko'rsatishlari kerak.

Misol:

Kirishda mualliflar, COVID-19 pandemiyasi davrida ruhiyatga ta'siri haqida o'tgan tadqiqotlar natijalarini ko'rsatishi mumkin. Ular bu masala oqibatida tegishli bo'lgan ijtimoiy, psixologik va iqtisodiy omillarni ajratib ko'rsatadilar.

2. Metodologiya (Methods):

Bu qismda tadqiqot uchun qo'llanilgan metodlar va usullar batafsil bayon qilinadi. Ular qanday ma'lumotlar to'planganini, kimlar bilan tadqiqot o'tkazilganini va qanday tahlillar ishlatilganini o'z ichiga oladi.

Misol:

Mualliflar, 300 nafar ishtirokchidan to'plangan so'rovnoma ma'lumotlariga asoslanadi. So'rovnoma psixologik farovonlik va ijtimoiy izolyatsiyani o'lchash uchun tuzilgan bo'lishi mumkin.

3. Natijalar (Results):

Bu qism tadqiqot natijalarini ko'rsatadi. Mualliflar olingan natijalarni grafik, jadval yoki diagrammalar orqali taqdim etadilar va ularni izohlaydilar.

Misol:

Natijalar bo'limida ishtirokchilarning 60% i COVID-19 davrida ruhiy salomatligining yomonlashganini bildirganligi, 30% i ijtimoiy izolyatsiya sababli xavotir va depressiya darajasining oshganligini ko'rsatishi mumkin.

4. Muhokama (Discussion):

Mualliflar natijalarning ahamiyatini muhokama qiladi, o'tgan tadqiqotlar bilan solishtiradi va kelgusi tadqiqotlar uchun tavsiyalar beradi. Ushbu qismda shuningdek, tadqiqotning cheklovlari va kuchli tomonlari ham muhokama qilinadi.

Ilmiy maqola yozish jarayonida talabalar strukturaga yo'naltirilmagan yoki tadqiqot olib boorish jarayonida fikrlar yetishmasligiga hos bo'lgan kamchiliklarga duch kelishlari mumkin. Hujjatlarni yozish va nashr etishning ijobiy va salbiy tomonlari bahsli bo'lishi mumkin. Tizimda hech qanday mukammal narsa yo'q va siz uchun to'g'ri yoki noto'g'ri narsaga qora va oq javob bo'lmasligi mumkin. Jurnallarda nashr etishning 10 ta ijobiy va salbiy tomonlarini ko'rib chiqish sizga muhokamani yaxshiroq tushunish imkonini beradi deb umid qilamiz.

XULOSA

Ilmiy maqolalar tadqiqot natijalarini taqdim etish va jamiyatga ilmiy yangi bilimlarni yetkazishning muhim vositasidir. Ushbu maqolalarda metodologiya, natijalar va ularning tahlili aniq va ravshan tarzda bayon qilinishi lozim. Ko'rib chiqqanimizdek, Har bir qism (Kirish, Metodologiya, Natijalar, Muhokama) o'z roliga ega bo'lib, o'zaro bog'liqlik va mantiqiy izchillikni ta'minlaydi. Ilmiy maqolalarni yozish jarayonida bir nechta muhim omillarni e'tiborga olish zarur:

1. Aniqlik va ravshanlik: Ilmiy til va terminologiyani to'g'ri qo'llash, tadqiqotning maqsadlarini va natijalarini aniq ifodalash muhimdir.

2. Tadqiqot metodologiyasi: Zudlik bilan metodlarni va usullarni taqdim etish, ularni yaxshi tushuntirib berish o'quvchilar va tadqiqotchilar uchun foydali bo'ladi.

3. Tanqidiy tahlil: Natijalarni faqat taqdim etish bilan cheklanish emas, balki ularni muhokama qilish va kontekstga joylashtirish zarur.

4. Identifikatsiya va qabul: Muallifning o'ziga xosligi va ishimni o'ziga xos qilmadek, yangilik va tadqiqotdagi o'zgarishlarni aniqlash ilmiy jamoatchilikka ta'sir ko'rsatadi.

5. Yozma va tahrir jarayoni: Yozuv jarayonida sabr va e'tibor zarur; tahrir qilish jarayonida esa, maqola barcha talablar va norma ko'rsatmalariga muvofiq bo'lishi kerak.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Nahata, M. C. (2008). Tips for writing and publishing an article. *Annals of Pharmacotherapy*.
2. Peregudov, L. V., & Saidov, M. X. (2023). *Ilmiy ijodiyot metodologiyasi*. T.
3. Davis, M. (2012). *Scientific papers and presentations* (3rd ed.). Academic Press.
4. Day, R. A. (1994). *How to write and publish a scientific paper* (4th ed.). Oryx Press.